Ženy doprovázejí Ježíše a spolutvoří první církev

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
44

Téma

Místo žen v novozákonní době

Cíl

- Přemýšlíme nad tím, co nám pomáhá uchovat si vzpomínky.
- Uvědomíme si přínos toho, že jsme každý jiný.
- Zamyslíme se nad tím, jak vznikala a vyvíjela se první církev.
- Připomeneme si různá biblická jména a příběhy s nimi spojené.

Pro učitele

Biblický text: L 8,2n.; Mk 15,40; Mt 27,55; L 23,49 a Ř 16; 1K 14,34

Výkladové poznámky

Ženy, o kterých se píše v Novém zákoně víc, mají v katechetické příručce samostatné kapitoly, v této kapitole bude spíš shrnutí. Budeme mluvit jednak o ženách kolem Ježíše a pak o ženách v první církvi.

Ježíš a ženy

Ženy kolem Ježíše jsou aktivnější, než bylo dobově zvykem.

I když na venkově se musely zapojovat do činnosti i mimo dům více než ve městech, jejich samostatná role byla v patriarchální společnosti velmi omezená.

Ježíš jim připisuje stejnou odpovědnost za vlastní osud ve vztahu k eschatologickému naplnění, jako mají muži.

Ježíš se obrací i k ženám na okraji společnosti. Uzdravuje tělesně a také vrací lidem důstojnost, umožňuje návrat do společenství. Například při uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5).

Ježíš překračuje různá tabu, podobně jako u uzdravení mužů, např. uzdraví v sobotu.

Opakovaně čteme, že Ježíše doprovázely také ženy a Ježíše i jeho učedníky podporovaly, staraly se o ně. Jmenovitě jsou zmíněny: Marie, zvaná Magdalská, z níž vyhnal sedm démonů, Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné, **které se o ně ze svých prostředků staraly**. (Lk 8,2–3)

Ježíš mluví k ženám stejně jako k mužům. I ve svém hlásání používá obrazy ze života žen (např.: Lk 18 – o soudci a vdově) používá pro popis Božího jednání (Lk 13,20 – ženy mísící těsto; Lk 15,8–10 podobenství o ztracené minci).
Více jsme četli příběhy jednotlivých žen v samostatných úlohách.

Ženy v prvotní církvi

V prvním období bezprostředně následujícím po vzkříšení církev očekává brzký příchod Božího království, podobně jako to pravděpodobně očekával Ježíš. Hlásání evangelia je zásadní, lidé žijí s vědomím nového počátku. Nové bytí v Kristu stírá rozdíly mezi pohlavími. V církvi jsou ženy, které byly v Ježíšově doprovodu a které byly svědkyněmi ukřižování, resp. byly ty první, kdo viděly prázdný hrob.

Pavel jmenuje některé z žen jmény: Foibé, Priska, Maria, Junia, Tryfaina, Tryfósa, Persis, Julia (Ř 16).

Pro první dvě generace křesťanů ještě nelze v církvi počítat s žádnými pevně vymezenými úřady ani pro muže, ani pro ženy. Na to, jak je společnost patriarchálně uspořádaná, je zastoupení a aktivita žen v první církvi velká.

Se vznikem pevnějších struktur se ale aktivní role žen výrazně zmenšuje, i když nemizí zcela. Obce se přizpůsobují zvykům ve společnosti i s ohledem na misijní působení.

Role žen v první církvi jsou doloženy tyto:

1. Apoštol/ka – Ř 16,7 – jako apoštolové je pojmenován pár Andronikus a Junia.
2. Spolupracovnice v misii: Priska, Evodie, Syntyché. Maria, Tryfaina, Tryfósa i Persis. Tyto ženy pravděpodobně měly vedoucí roli při zakládání domácích církví a asi působily misijně i v dalších městech.
3. Jáhenka: Foibé (Ř 16,1n). Patronka církve v Kenchrejích, asi vlastnila dům, v němž se shromažďovala církev.

Podle 1 Tm 5,9 existovala také samostatná skupina vdov, které měly zvláštní postavení. Byl to spíš úřad než stav. Tyto vdovy byly starší 60 let a jejich úkolem bylo modlit se a sloužit obci. Podle Tt 2,3–5 mají tyto ženy poučovat mladší, jak vést domácnost, vychovávat děti a být podřízeny muži.

Ženy jsou také průvodkyněmi misionářů (1K 9,5), podobně jako byly průvodkyněmi Ježíšovými.

Ženy jsou také prorokyněmi, je jim dáno charizma proroctví (1 K 11,5).

Ženy v tzv. janovských obcích.

Janovo evangelium vyzdvihuje role žen. Výrazné jsou tyto postavy: Marie, matka Ježíšova, Marie a Marta, Marie z Magdaly a Samařanka u studny.

Úskalí

Téma této úlohy je roztříštěné, takže je těžké pojmout do jedné hodiny vše, zvláště s menšími dětmi. Můžeme si proto vybrat, na co se zaměříme.

Zároveň je tato úloha závěrečná, reflektujeme přitom letošní téma biblických žen jako celku.

Důležité jsou samozřejmě nejen ženy, ale všichni, nicméně letos jsme se zaměřili v nedělní škole na příběhy o ženách. Jde o úhel pohledu, kterým se nám mohou otevřít nové perspektivy.

Odkazy

Ryšková, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko-teologický úvod do Nového zákona.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-3532-3.

Opočenská, Jana. *Zpovzdálí se dívaly také ženy: výzva feministické teologie.* Praha: Kalich, 1995. ISBN 80-7017-912-0.

Pro děti

Předškoláci

Čekají nás prázdniny. Budeme dělat něco jiného nebo jinak než během roku. Někam pojedeme, možná se nám bude po někom stýskat, na někoho se budeme těšit.
Třeba budeme večer vzpomínat na uplynulý den, v modlitbě můžeme poděkovat za lidi, s kterými jsme se potkali, kteří nám pomohli, uvařili, hráli si s námi. Taky budeme vzpomínat na ty, kteří s námi nejsou.

Co nám připomíná lidi, které máme rádi (fotky, videa, dopisy, dárky, někdy třeba taky vůně, zvuky…)?

Pamatujete si, že se vám někdy stýskalo? Kdy? Po kom? Po čem? Co vám pomohlo?

Jedna z věcí, kterou můžeme dělat, když na někoho vzpomínáme, je napsat mu dopis.

V Bibli máme také dopisy. Nejvíc dopisů je od apoštola Pavla.

Dopis má na začátku oslovení, na konci je rozloučení a také nějaký vzkaz. Na konci dopisu, který Pavel píše křesťanům v Římě, je seznam lidí, které nechává pozdravovat. Proč apoštol Pavel píše tyto pozdravy?

Myslí na lidi, kteří pomohli jemu a dalším lidem. Připomíná je, chce jim a za ně poděkovat, chce jim přát dobré. U některých z vyjmenovaných lidí píše, co dělali, za co jim je vděčný, jaký k nim má vztah.

Píše zde jména různých mužů i žen. Oni společně tvoří církev, sbor, je to Pavlova velká rodina.

Náš sbor je také něco jako rodina. Máme svá jména, máme zde svoje místo.

Zkusíme si teď vzpomenout na co nejvíc jmen lidí ze sboru.

Vezmeme velký papír, budeme jména psát, třeba někdo zvládne i udělat nějaký obrázek. Zkusíme o každém něco říct.

Třeba si vzpomeneme také na lidi, kteří sem chodili, ale teď už je vidíme jen výjimečně. Odstěhovali se nebo jsou nemocní a nemůžou chodit.

Můžeme napsat i jména těch, kteří zemřeli, stále jsou nějak součástí naší sborové rodiny.

Je u nás v kostele víc mužů nebo žen? Nebo tak stejně?

Mají lidi svá místa, kde většinou sedí?

Používá se u vás v kostele pojmenování nebo oslovení bratr, sestra? Jsou to všechno příbuzní?

Pomůcky: velký papír, pastelky nebo fixy; případně nějaké fotografie ze sboru.

Mladší školní děti

V letošním roce jsme v nedělní škole měli jako téma ženy. Samozřejmě, že příběhy nebyly jen o ženách, ale v každém nějaká byla, hrála větší či menší roli, většinou měla jméno, ale jsou i postavy v Bibli bezejmenné.

Jaká si vybavíte jména a příběhy z letošního roku?

Jak vypadala křesťanská církev na začátku?

Církev, to jsou lidé, kteří mají společnou víru, scházejí se, modlí se, žijí svůj vztah k Pánu Bohu a důležité jsou také vztahy, které mají mezi sebou navzájem.

Na začátku byla církev, skupinka lidí v Jeruzalémě, kteří byli spolu, modlili se, vzpomínali na Ježíše. Tato skupina se rozšiřovala a vznikaly skupiny nové na nových místech. Lidé, kteří o své křesťanské víře mluví a zvou k ní další lidi, jsou misionáři. Byl to například Pavel, mluvíme o něm jako o apoštolovi, to slovo znamená „posel“. Byl poslaný.

Křesťanská víra navazuje na víru židovskou, první křesťané byli židé, kteří uvěřili v Ježíše.

Církev, to jsou lidé, které spojuje Pán Bůh.

Dny po Ježíšově ukřižování a vzkříšení trávili ti, kdo předtím byli Ježíšovi blízko a měli ho rádi, společně. Modlili se, vzpomínali, jedli spolu, slavili večeři Páně. Vyprávěli si, co si pamatují.

Až později byla sepsána evangelia písemně, aby byla zpráva o Ježíši zachycena přesněji i pro ty, kdo ho nezažili osobně.

Lidé v první církvi očekávali, že Boží království, o kterém mluvil Ježíš, přijde už brzy. Asi i Ježíš předpokládal, že náš svět se všemi krásami, ale i bolestmi a nedokonalostí, nebude už trvat dlouho a přijde konec. Boží konec.

Ve vzduchu tak bylo napětí, lidé čekali změnu, čekali, že Ježíš přijde brzy znovu. Jako by něco bylo za dveřmi.

A tak tito první křesťané byli hodně spolu a jejich všední život, zvyky, i třeba rodina, šly často stranou. Tvořili novou společnost, novou rodinu. Tato rodina se rychle rozrůstala, přidávali se k ní lidé, kteří uvěřili podobně. Sbory vznikaly na nových místech.

Tato nová rodina, sbor, církev, byla samozřejmě tvořena muži i ženami. V Bibli čteme hodně o Ježíšovi a jeho učednících, ale mezi učedníky-muži byly i ženy učednice. Tyto ženy nestály někde v pozadí, některé z nich si byly s Ježíšem hodně blízko a některé Ježíše i jeho učedníky podporovaly, staraly se o ně. Evangelista Lukáš o nich píše: „Marie, zvaná Magdalská, z níž vyhnal sedm démonů, Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné, se o ně ze svých prostředků staraly.“

Podobně pak mnohé ženy jmenuje apoštol Pavel. Například v závěru epištoly Římanům je seznam mužů a žen, které připomíná a nechává pozdravovat.

Společnost v době vzniku církve byla patriarchální. To znamená, že rozhodující slovo měli muži, v rodině otcové. Ženy byly dcerami, manželkami, maminkami, případně vdovami. Staraly se o děti, o domácnost, vařily, nosily vodu. Ve městech samy z domu vycházely hlavně pro vodu, mimo to byly většinou doma. Jinak to bylo na venkově, tam bylo potřeba, aby se zapojily do práce venku i ženy, nicméně rozhodující slovo měl i na venkově muž.

Takže, když měly ženy v první církvi rovnocenné postavení, stejnou důležitost jako muži, vůbec to není samozřejmé.

S postupem času se církev mění. Boží království na sebe ještě nechává čekat, církev a svět, jak ho známe, zde na zemi budou existovat asi déle (a my už teď víme, že to od doby Ježíšovy bude/bylo nejmíň 2000 let). Církev se za této situace více přizpůsobuje pravidlům okolní společnosti. Tak je to i s rolí žen v církvi. Proto čteme v dopise apoštola Pavla například pravidlo, že žena ve shromáždění má mlčet (1 K 14,34). Tak to chodí ve světě kolem, a církev se přizpůsobuje.

Jak je to dnes? Společnost již není, aspoň u nás v Evropě, tak patriarchální. Ženy mají s muži více méně stejné postavení. V církvích se situace mění také. V Evangelické církvi mohou ženy být farářkami stejně jako muži, ale zdaleka to není pravidlem pro všechny církve.

K přemýšlení a rozhovoru

Zamyslete se nad vaším sborem. Kdo ho tvoří? Povídejte si o tom, co všechno se ve sboru děje, kdo je za co odpovědný. Jistě máte ve sboru aktivní muže i ženy. Je něco, co více dělají muži a něco spíš ženy? Co kdyby se něco změnilo?

Sbor, to nejsou jen bohoslužby v neděli a farář nebo farářka. Sbor jsme my společně. Přinášíme svá obdarování, přijímáme občerstvení, pomoc, posilu. Mluvíme, posloucháme, navštěvujeme se, někdo umí upéct buchtu, jiný posekat trávu nebo opravit střechu. Někdo vymýšlí skvělé hry, jiný umí spíš malovat. Někdo hraje na hudební nástroj nebo zpívá, jiný si umí sednout a tiše poslouchat, co mu někdo vypráví. Někdo se za nás modlí doma nebo třeba v nemocnici.

Potřebujeme děti, dospělé, muže i ženy, mladé i starší, všechny ty Marie, Marty, Tabity, Lydie… Šimony, Petry, Lazary… Díky za to, díky za nás.

Pomůcky: Fotografie, sborový časopis, nástěnka, vývěska, webové stránky apod. – něco, co nám může připomenout, co se u nás ve sboru děje.

Starší školní děti

Můžeme použít vyprávění pro mladší školní děti.

Zahrajeme si něco jako „země, města“. Budeme si ale zkoušet vzpomenout od jednotlivých písmen na nějaká biblická jména.

Když se nám nebudou dostávat v paměti, můžeme listovat Biblí.

Kde jména najdeme? Skoro všude. Ale hustěji než jinde jich je např. v rodokmenech. A pak třeba v závěru Pavlovy epištoly do Říma.

Několik jmen najdete zde: Lk 8,1–3 a Mk 15,40–41.

Pomůcky: Bible, papír, tužky.

Liturgie

Písně

Jedno jsme v Duchu svatém (Svítá 119), *V království Božím místa dost* (Svítá 359)

Biblický text k zapamatování

Ti všichni se svorně a vytrvale modlili. (Sk 1,14)

Rituál

Sedíme nebo stojíme v kruhu a v modlitbě poděkujeme jmenovitě za všechny účastníky.

Okénko do bohoslužeb

Jaké ženské jméno vás napadne jako první? Jakou roli má žena tohoto jména?

Když se řekne „žena“ – která ve vašem životě vás napadne jako první? Maminka?

A kolik potkáváme lidí, jejichž jméno neznáme?

(Var) Jména ve sboru: Rozhlédněte se kolem sebe, znáte všechny jménem? Můžeme se pozdravit a seznámit. Pokud se neznáte, řekněte si nejdříve jména. Pak si podejte ruce a řekněte: „Aleno…, jsem rád, že jsi.“ Postupně se takto pozdravte s několika lidmi kolem vás.

Modlitba

Pane Bože, rozhlížíme se kolem sebe a děkujeme, že jsme každý jiný.

Prosíme tě za lidi, kteří mají pocit, že nikam nepatří, pro nikoho nejsou důležití. Prosíme, abychom směrem k nim dokázali udělat krok, pozdravit, pozvat, pochválit. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 8,2n.
Marek 15,40
Matouš 27,55
Lukáš 23,49
Římanům 16
1. Korintským 14,34